

מראי מקומות- מנחות ס"ו

דמברכין ב' ברכות, ולמה אמרי' היום י"ד יום שהם ב' שבועות, הוה לן למימר היום י"ד יום והיום ב' שבועות. וע"ש שכ' לבאר דמן התורה מונין ימים אפי' אם אין בהמ"ק, ומונין שבועות רק במקום קרבן העומר. וא"כ, בזמן הזה מה שאנו מונין השבועות הוא רק זכר למקדש. וא"כ, כיון דאינו אלא זכר למקדש, לכך אין מברכין עליו, דאין מברכין על מה שאנו עושין רק לשם זכר [ולכאוי' לדבריו בזמן המקדש היינו מברכים ב' ברכות, ומונין ב' מנינים, ע"ש, וצע"ק בלשונן].

(ד) **ומצוה למימני שבועי- ע' בר"ן בפסחים (כח).**

בדפיו) דכ' דהפירוש הנכון במצוה למימני שבועי הוא רק למנות בתשלום כל שבוע ושבוע, אלא דברוב מקומות מחמירין על עצמן למנות בכל לילה שהן כך וכך למנין השבועות [ולדבריו לכאוי' נדחית ראיית הרמב"ם שהבאנו לעיל שהביא ראי' מהא דמונין שבועות בכל לילה דאין זה מצוה בפני"ע, ולפי הר"ן הרי אי"ז מעיקר הדין אלא חומרא, ומעיקר הדין אה"נ, אי"צ למנות אלא בליל תשלום השבועות].

(ה) **זכר למקדש הוא- ע' בחי' הגרי"ז שהביא**

מש"כ הרמב"ם דספירה בזמן הזה מדאורייתא, ושהוא לכאוי' ק' מהגמ' כאן. וביאר בשם הגר"ח דס"ל להרמב"ם דמצות ספירת העומר תלוי בדין חיוב הקרבת העומר. וא"כ, י"ל דס"ל להרמב"ם דמה דס"ל להגמ' כאן דספירה אינו אלא זכר למקדש, היינו משום דהגמ' כאן אזיל בשי' הסוברים דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא, וא"כ ממילא אין עכשיו חיוב הבאת העומר, וממילא מן התורה אין מצות ספירת העומר. אבל הרמב"ם פסק דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וגם לעתיד לבוא, וממילא גם עכשיו יש מצות ספירה מן התורה. וע"ע בר"ן בפסחים (כח. בדפיו) דכ' דמשמע לי' דס"ל להרמב"ם דזהו שי' יחיד דאמימר דספירה בזמן הזה מדרבנן, אבל שאר רבנן חולקים עליו וס"ל דאף בזמן הזה הוי ספירה דאורייתא. אבל הר"ן עצמו כ' שם דזה לא הי' מחלוקת, אלא כ"ע סברי דספירה בזמן הזה מדרבנן הוא. וע"ע בביאור הלכה (ריש סי' תפ"ט) שהביא כמה שיטות לכאן ולכאן.

(א) **יכול יקצור ויביא, ואימתי שירצה יספור-** פרש"י, הכי משמע, דמשיגיע ממחרת השבת, שהוא יום הביאכם, הוכשרה ספירה משעה שתרצה, אם בו ביום או ביום אחר. והק' הקרן אורה, הא ודאי צריך להתחיל לספור מיד, שהרי התורה אמרה תספרו חמישים יום [ומשמע דס"ל דאין שייך לומר דעצרת הוא לאחר נ' יום משהתחיל לספור, דא"כ שייך שכ"א יש לו עצרת אחרת, וזה ודאי א"א], וא"כ נמצא דלא ספר יום זה. וכע"ז הק' השפת אמת, דכיון דכתיב מיום הביאכם, ודאי חיובא הוא ביום זה, וע"ש ששניהם פירשו דלא כפרש"י.

(ב) **אי מדריב"ז, דלמא כדאביי, דאמר אביי**

מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי- כ' השפת אמת דודאי גם ריב"ז מודה לדין של אביי, אלא דס"ל דמהא גופא יכולין להוכיח דלא כהבייתוסים. דאם הי' התחלת הספירה מיום א', א"כ לעולם הוי יום ז' בשבת, וא"כ מהו התועלת לומר שהם ב' שבתות או ג', הלא זה מעולם הוא, דז' ימים שבת וי"ד ימים ב' שבתות. אלא ודאי דהתורה עשתה כאן מימי הספירה ז' שבתות, אע"ג דמתחילין ביום ב' או ג', מ"מ ביום ז' לספירה נקרא שבת למצות ספירה, ולכן צריכין לומר שהם שבוע א' או ב', להודיע דמספר שבעה שבועות הם, ולא נימא דהנ' ימים הם ה' עשירות (למשל), רק דוקא ז' שבתות בסדר חדש שמתחיל מיום תחלת הספירה.

(ג) **מצוה למימני יומי, ומצוה למימני שבועי- כ'**

הרמב"ם בספר המצוות (קס"א), דאין לטעות מכח דברי הגמ' כאן לומר שיש שתי מצוות, מצוה א' למנות ימים, ומצוה ב' למנות שבועות. דאם הי' כן, הו"ל להגמ' לומר מנין ימים מצוה, ומנין שבועות מצוה. ועוד, דאם ב' מצוות הן, א"כ לא הי' צריך להיות הדין דמונין שבועות בכל לילה, אלא רק בליל השבועות, והרי אנו מונין בכל לילה. ועוד, א"כ הוה לן לברוכי ב' ברכות, א' על ספירת הימים, וא' על ספירת השבועות. אולם ע' ברבנו ירוחם (נתיב חמישי, חלק רביעי) שכ' בפשיטות דב' מצוות הן, ואכן הק', א"כ למה אין מברכין ב' ברכות, וכמו בתפילין

העומר אין מעכבין, משמע דמסתמא כל מה דכתיב ב"י מעכב, וא"כ ה"ה מצות הבהוב.

ח **בקנים ובקולחות חובטין אותו כדי שלא יתמעך** - פי' ר' גרשום, דכיון דלא נתמעך יהי נוח להשיר קליפתו. והעיר בחי' הגרי"ז דלפי טעם זה לכאור' לא יהי' חילוק בין ר"מ ורבנן, דגם לר"מ שייך טעם זה, ומתני' משמע דדין זה שייך רק לרבנן. וביאר, די"ל דמה שאנו חוששין שלא יתמעך, היינו דאם נתמעך יהי' חסרון באביב, ובשעת קלוי צריך להיות אביב, וא"כ לפי רבנן דחובטין אותו מעיקרא, יש לחוש שלא יהי' נחשב אביב מקודם שהוא קלוי.

ט **שלא ניתנו מעות אלא לצורך להן** - הק' העולת שלמה, אם אין ידוע איזה עשרון מהג' סאין הי' לעומר, א"כ לכאור' אין ההקדש חל כלל, משום דאין ברירה. ואין לומר דהקדושה יחול אח"כ, בשעה שמברר איזה מהן יהי' להעומר, וא"כ למה אין צריך לברירה, דמבואר בהסוגיא דלא כן, דא"כ לא יהי' פטור ממעשרות כלל, כיון דבשעת מירוח הי' חולין. וכ' דלפי מש"כ תוס' בסוטה (יח.). דס"ל לר"ע דיש ברירה, וכן לפי מש"כ הקצות (ס"א, ג') דברירה הוי כמו דבר שלא לעולם, וכיון דס"ל לר"ע דאדם מקנה דבר שלא לעולם, א"כ א"ש, דר"ע ס"ל דיש ברירה.

ז **מירוח העובד כוכבים תנאי היא** - פרש"י דהצד דמירוח עובד כוכבים חייב הוא משום דס"ל דאין קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר. ומשמע מדבריו דמירוח עובד כוכבים אין תלוי במה שעשה העובד כוכבים המעשה מירוח, אלא שהוא הבעלים בשעת המירוח (ויתכן דאפי' אם ישראל עושה המירוח, שיהי' התבואה פטור). וכן להיפוך, אם העכו"ם עשה מעשה מירוח לתבואת ישראל, לא יהי' נפטר מתרו"מ עי"ז. וע' בקהלות יעקב (זרעים י') שהביא כמה שיטות ראשונים לכאן ולכאן, דיש שסוברים שתלוי בהמעשה מירוח, ויש דס"ל דתלוי בבעלות בשעת מירוח, ואכמ"ל בזה.

ו **זכר למקדש הוא** - תמה השפת אמת, מה בכך, הרי כיון דחז"ל תקנו לספור העומר זכר למקדש, למה לא נעשה המצוה כמו שהי' בזמן המקדש. ותי' דמשמע דמצות ספירת הימים הוא מצד הקרבת העומר, ומצות ספירת שבועות הוא מצד הספירה להיום טוב של שבועות. ולכן, י"ל דלא תקנו חז"ל זכר למקדש אלא למצוה שהי' שייך למקדש, אבל ספירת השבועות לא הי' שייך למקדש בכלל, ולכן אין מקום לתקן מצוה זו זכר למקדש. אבל ספירת הימים, שהי' שייך להקרבתן, בזה שפיר תקנו מצוה זכר למקדש. ואין להק' דא"כ יהי' מצות ספירת שבועות בזמן הזה מן התורה, דהא סכ"ס כתי' מהחל חרמש, דאין המצוה מתחלת אלא לאחר קצירת העומר, וא"כ בפועל לא הי' שייך חיוב מצוה זו אלא בזמן המקדש. וע"ע בחי' הגרי"ז שביאר דלא תקנו רבנן מצות ספירה זכר למקדש, דא"כ באמת הי' תקנו בין ספירת הימים ובין ספירת השבועות. אלא מה שתקנו היתה "מצות זכר למקדש", שהתקנה היתה לעשות זכר למקדש, ואופן של עשיית מצוה זו הוא לספור ספירת העומר, אבל אין צריך כל גודרי מצות ספירת העומר שהי' בזמן המקדש, שהרי לא תקנו לעשות מצוה זו מדרבנן, אלא רק לעשות מצוה אחרת של זכר למקדש, ומצוה זו יש בה גודרי ודיני עצמו. וביאר עפ"ז מש"כ הראשונים דמה דאין מברכין שהחיינו על מצות ספירת העומר הוא משום דלא מצינו שהחיינו אלא על דבר שיש בו הנאה, ומצוה זו הוי אין בו זכר לשום הנאה, אלא עגמת נפש על חרבן הבית. ולכאור' ק', הרי לכאור' הוא מצות ספירה, ורק שתקנו לעשותה משום זכר למקדש, אבל המצוה בעצמותה יש בה הנאה, וכמו מצות ספירת העומר בזמן המקדש. אבל ביאר הגרי"ז דלפי הנ"ל א"ש, דאי"ז מצות ספירת העומר בכלל, אלא כל המצוה הוא מצות זכר למקדש, ובזה שפיר אמרי' דאינה אלא עגמת נפש, ולכן לא שייך בה ברכת שהחיינו.

ז **והיו מהבהבין אותו באור כדי לקיים בו מצות קלי** - ע' במנחת חינוך (ש"ב, י') דחקר אם מצוה זו מעכב או לא, והביא דממה שהגמ' בעב. צריך פסוקים לומר דאיזה דינים של